

برای ساختن آینده بهبتر برای صادرات، صادر کنندگان باید در حد متعالی ببینند

اشاره:

تلاش برای راهیابی به بازارهای جهانی و رشد صادرات غیرنفتی، عمده‌ترین هدف اقتصادی کشور می‌باشد که در سال‌های آتی تمام تلاش نیروهای متخصص و کاردان را به خود متمرکز خواهد نمود.

برای حضور فعال در بازارهای جهانی و رقابت در عرصه‌های بین‌المللی، مهم‌ترین مسأله، داشتن کالاهای قابل رقابت می‌باشد. کالاهایی که از نظر کیفیت و قیمت بتواند جایگاهی در بازارهای موردبحث به وجود آورند. در این راستا، نخستین گام استاندارد نمودن کالاها و تلاش برای کاهش هزینه‌های تولید می‌باشد که می‌بایست در رأس وظایف مدیران واحدهای تولیدی قرار گیرد.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» در گفت‌وگو با مهندس محمدحسین کلانتر معتمدی، معاون تدوین استاندارد و کنترل کیفیت مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، عمده‌ترین مباحث مربوط به استانداردهای ملی و بین‌المللی و راه‌های حضور در بازارهای خارجی را جویا شد.

مهندس کلانتر معتمدی، فارغ‌التحصیل رشته مهندسی صنایع، مدیریت تدوین استاندارد، مدیریت نظارت بر کالاهای صادراتی و وارداتی، مدیریت کنترل کیفیت در سیستم‌های کیفی در بخش فلزی و غیرفلزی را نیز که زیرمجموعه معاونت تدوین استاندارد و کنترل کیفیت می‌باشد، به‌عهده دارد.

ماحصل این گفت‌وگو را با هم می‌خوانیم.

■ نقش استاندارد کالاها در صادرات و اقتصاد ملی

کشورهای مختلف چیست؟

نا اگر قبول کنیم کالاهایی بیشتر شانس صادرات دارند که از قیمت‌های ارزان برخوردار باشند، هزینه تمام‌شده کمتری داشته باشند، کیفیت بالاتری برای جلب توجه مشتری داشته باشند، به‌موقع و در حداقل زمان لازم به‌دست مشتری برسند، از نظر حمل و نقل، محصول آسیبی نبینند، از نظر بسته‌بندی به‌نحوی باشد که ویژگی‌های بهداشتی و فیزیکی را بتواند حفظ کند، همه این عوامل در فروش بیشتر با سود افزون‌تر مؤثر

است.

تمامی این ویژگی‌ها در استاندارد کالا حاصل می‌شود. یک شرکت تولیدی - صادراتی با رعایت استانداردهای مربوطه می‌تواند در اقتصاد ملی نقش مهمی را ایفا کند.

■ اصولاً در بازارهای رقابتی، استاندارد چه نقشی می‌تواند

داشته باشد؟

نا نقش استاندارد در بازارهای رقابتی از دو جنبه قابل بررسی است:

۱- استاندارد محصول که ویژگی‌های کالا را مطابق با

○ با تلاش مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به ویژه در سال‌های اخیر، ۱۱۰ کارخانه در ایران موفق به دریافت گواهی‌نامه ایزو ۹۰۰۰ شده‌اند و صادرات آنها رو به افزایش است.

امروزه مشتریان جهانی کالاهای ایرانی تأییدیه استاندارد محصول را طلب نمی‌کنند و این نوع استانداردها آنها را قانع نمی‌کند. آنها خواهان گواهی‌نامه‌های ایزو ۹۰۰۰ با گواهی‌نامه‌های سیستم‌های تضمین کیفیت هستند. به همین جهت مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران حدود ۵ سال است که فعالیت خود را در زمینه گواهی‌نامه‌های بین‌المللی ایزو ۹۰۰۰ متمرکز کرده و به‌عنوان مرجع تأیید صلاحیت در این زمینه عمل می‌کند و بر تمام فعالیت‌های سیستم‌های مدیریت کیفیت و تضمین کیفیت نظارت دارد.

خوشبختانه مؤسسه با برگزاری همایش‌ها و کلاس‌های آموزشی متعدد و رهنمودهایی که به مدیران کارخانه‌ها داده است، از دو سال پیش در این زمینه فعالیت بسیار چشمگیری داشته است. اکنون ۱۱۰ کارخانه موفق به دریافت گواهی‌نامه‌های ایزو ۹۰۰۰ شده‌اند که تمام آنها با دریافت گواهی‌نامه‌ها، صادرات رو به رشد و مثبتی داشته‌اند.

■ **برای اینکه کالاهای بیشتری به بازارهای هدف صادر شود، چه نوع استانداردهایی رعایت می‌شوند؟**

□ اطلاعات موردنیاز برای استاندارد کردن کالاهای صادراتی به بازارهای هدف در تدوین استانداردها از سوی مؤسسه منظور و رعایت می‌شود. البته در مواقع خاصی که یک خریدار خارجی ماورای آنچه که در استانداردهای ملی ایران ذکر شده است، کیفیت محصول را طلب کند، از تولیدکنندگان ایرانی خواسته می‌شود بر آن اساس تولید کنند و بر همان اساس نمونه کالا آزمایش می‌شود و تأییدیه برای صدور کالا صادر می‌شود.

■ **نقش استاندارد در کاهش هزینه‌های تولید و افزایش توان رقابت واحدهای صنعتی را تشریح نمایید.**

□ وقتی که از نیروی تخصصی برتر، تجهیزات و امکانات جدیدتر و دقیق‌تر استفاده شود، بهره‌وری بالا می‌رود و ضایعات کاهش می‌یابد. وقتی آزمایش‌ها و نمونه‌گیری‌های لازم نیز روی محصول انجام گیرد، تمام این عوامل سبب می‌شود که هزینه تمام‌شده محصول کاهش یابد و کیفیت

مقررات ایمنی، بهداشتی و خواست اکثر مصرف‌کنندگان تعیین می‌کند.

۲- با توجه به پیچیدگی‌های اخیر در روند تجارت جهانی و رقابت بسیار شدید بین صادرکنندگان در بازارهای خارجی، ضوابط استاندارد محصول از حد خود فراتر رفته است و امروزه تحت عنوان استانداردهای سیستم‌های مدیریت کیفیت و یا استانداردهای ایزو ۹۰۰۰ (ISO9000) مطرح شده است.

○ **با پیچیده‌تر شدن روند تجارت جهانی و فشرده‌گی رقابت، ضوابط استاندارد کالا از حد مقررات ایمنی و بهداشتی محصول فراتر رفته و مدیریت کیفیت فراگیر یا استانداردهای ایزو ۹۰۰۰ مطرح شده است.**

این استانداردها، تولیدکنندگان را موظف می‌کند تمامی عوامل مؤثر در کیفیت را در تمام مراحل تولید مدنظر قرار دهند و لذا کنترل‌ها و نظارت‌ها در یک سیستم مدیریتی از تمام ابعاد مدنظر می‌باشد. نام این استانداردها را استانداردهای تضمین کیفیت گذاشته‌اند.

بهره‌وری افزایش پیدا کند.

رعایت این عوامل همچنین فروش با قیمت بیشتر، صادرات بیشتر با قیمت رقابتی‌تر و سود افزون‌تر را به دنبال دارد.

■ تفاوت بین استانداردهای موجود در جهان چیست؟

□ مسلماً استانداردها در کشورهای پیشرفته و صنعتی نسبت به کشورهای جهان سوم سطح بالاتری دارند. چون استانداردها باید هم‌طراز و مطابق با توانمندی‌های صنعتی، فرهنگی و اقتصادی کشورها تدوین شود، لذا تفاوت‌هایی در این زمینه وجود دارد.

خوشبختانه تمام استانداردهای ملی ایران هم‌طراز و در برخی زمینه‌ها بالاتر از استاندارد برخی از کشورهای اروپایی است. این موضوع به خاطر رعایت برخی نکاتی است که ممکن است به کالا لطمه بزند.

برای مثال، نحوه حمل و نقل کالا در ایران مشکل دارد. در نتیجه کیفیت بسته‌بندی‌ها و استحکام برخی کالاها را بیش از حد لازم در نظر می‌گیریم تا کالا در اثر حمل و نقل نادرست دچار مشکل نشود.

■ جایگاه مهر استاندارد ایران در بین کشورهای مصرف‌کننده کالاهای ایرانی کجاست؟

□ جایگاه مهر استاندارد ایران در طول زمان باید ثابت شود، زیرا برای شناسایی آن زمان لازم است.

فرآورده‌هایی که استاندارد شده و غیراستاندارد آن به کشور خاصی صادر می‌شود، خریداران متوجه تفاوت کیفیت آنها شده‌اند، بارها اتفاق افتاده است که خریدار از قبل شرط کرده است که باید گواهی مؤسسه استاندارد در مورد کالای درخواستی وی وجود داشته باشد. در مواقعی که یک کالا از قبل استاندارد نبوده و به‌تازگی استاندارد شده باشد و هنوز علامت استاندارد برای خریدار کالاهای ایرانی مشخص نشده باشد، صادرکننده می‌تواند با توضیحاتی که به خریدار خارجی می‌دهد و ارایه استانداردهای ملی و اظهار اینکه کیفیت کالا مطابق با چنین استانداردی است، و ارایه آن استاندارد در کنار محموله به خریدار، زمینه‌ساز بسیار خوبی برای جلب مشتری باشد.

■ آیا تمام کالاهای صادراتی ایران دارای استانداردهای قابل قبول ملی هستند؟

□ متأسفانه خیر، اما این مؤسسه در این جهت حرکت می‌کند که تمامی کالاهای صادراتی دارای استاندارد ملی باشند. از آنجا که تولیدکنندگان ایران با معضلات مختلفی

مواجه هستند که به‌طور طبیعی این مشکلات از طریق تسهیلات اعطایی وزارتخانه‌های صنعتی و نهادهای ذی‌ربط باید از بین برود، لذا با وجود برخی مزیقه‌ها، واحدهای تولیدی توان اینکه بتوانند تمام ویژگی‌های لازم را در تولید کالا به‌دست آورند را ندارند.

بدین جهت برای حفظ وجهه کشور باید جلوی بسیاری از محموله‌های صادراتی گرفته شود و فقط به کالاهایی که مهر استاندارد دارد، اجازه صدور داده شود.

○ از آنجا که استانداردها بر مبنای توانمندی‌های صنعتی، اقتصادی و فرهنگی هر کشور تدوین می‌شود، استاندارد کشورهای مختلف با هم تفاوت دارند و استاندارد کشورهای صنعتی و پیشرفته از استانداردهای رایج در کشورهای جهان سوم، بالاتر است.

البته این موضوع در زمینه استانداردهای اجباری مطرح است. برخی استانداردها به این جهت که در حال حاضر قابل اجرا نیست، هنوز اجباری نشده‌اند، چون ممکن است از اهمیت کمتری برخوردار باشد و یا ممکن است اجباری کردن استاندارد آنها زود باشد و جلوی صادرات بسیاری از محموله‌ها در اثر استاندارد کردن اجباری آنها گرفته می‌شود. با این وجود، هنوز به مشکل بزرگی برخورد نشده است. صاحب‌نظران امر در وزارتخانه‌های مختلف هنوز به مصلحت نمی‌دانند که تمامی کالاهای صادراتی، مشمول استاندارد اجباری شوند.

■ در حال حاضر چند قلم کالای صادراتی غیرنفتی مشمول استاندارد اجباری می‌باشند؟

□ در حال حاضر تعداد ۹۲ قلم کالا در داخل کشور مشمول استاندارد اجباری هستند که استاندارد تمام آنها هنگام صادرات نیز باید رعایت شود. به‌علاوه ۵۵ قلم کالا نیز وجود دارد که استاندارد آنها در داخل کشور اجباری نیست، اما هنگام صدور باید حتماً دارای گواهی‌نامه استاندارد باشد.

این کالاها هنگام خروج از کشور تحت نظارت و کنترل قرار می‌گیرند و پس از تأیید، اجازه صدور آنها داده می‌شود. بسیاری از این کالاها به‌صورت انواع است مثلاً انواع سیمان، انواع رنگ روغنی، انواع لوله‌های پلی‌اتیلن و... که تعداد آنها

استانداردهای تشویقی و بر اجرای این گونه استانداردها تأکید دارند.

استانداردهای اجباری در مواقعی است که کالاها از موارد ایمنی و بهداشتی خاصی برخوردار باشد که نظارت مستقیم بر آنها برای حفظ ایمنی و سلامت مردم لازم باشد.

اکثر فرآورده‌هایی که جنبه صادراتی دارند، باید مافوق حداقل ویژگی‌های ایمنی و بهداشتی حرکت کنند و بتوانند با ارایه کیفیت بالا برای جلب مشتری خارجی، انگیزه ایجاد کنند تا در بازارهای خارجی رقابت کنند.

اکثر این مشخصه‌ها در استانداردهای تشویقی مدنظر می‌باشد و بهتر است داوطلبان و آزادانه توسط تولیدکنندگان و صادرکنندگان اجرا شود.

■ در کشورهای صنعتی رعایت استانداردها اجباری است

یا تشویقی؟

□ کشورهای صنعتی و پیشرفته بالاتر از حد استاندارد حرکت می‌کنند. لذا استانداردهای اجباری آنها کمتر از ایران است.

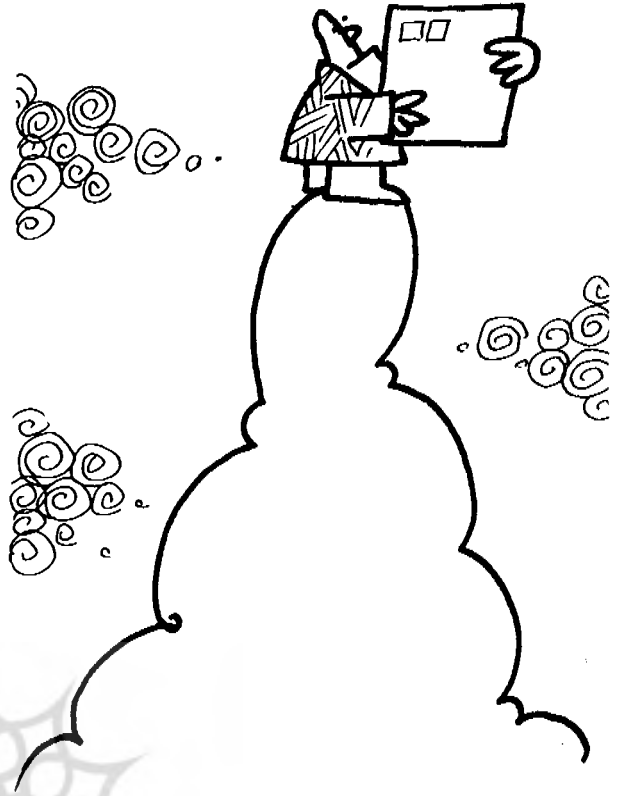
استانداردها معمولاً حداقل ویژگی‌ها را بیان می‌کند و کشورهای صنعتی این دوره را پشت سر گذاشته‌اند و چون اکثر آنها در بالای این حد حرکت می‌کنند، رقابت یک اهرم بسیار قوی است که کار را پیش می‌برد. آنها ویژگی‌ها را در حد رقابتی مورد رعایت و اعمال قرار می‌دهند و لذا تعداد استانداردهای اجباری آنها از کشورهای در حال توسعه کمتر است.

ولی کشورهای در حال توسعه به لحاظ برخی تنگناها مجبور هستند توجه خاصی به استاندارد اجباری داشته باشند.

■ آیا بین مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و

کشورهای منطقه همکاری وجود دارد؟

□ تمامی کشورها از حداقل امکانات استاندارد کردن کالاهای صادراتی خود برخوردار هستند، ولی بین کشورهای مختلف با انعقاد تفاهم‌نامه‌ها، هماهنگی‌هایی صورت می‌گیرد. به طور مثال بین مؤسسه استاندارد ایران و ترکیه و نیز مؤسسه استاندارد کشورهای آسیای میانه تفاهم‌نامه‌هایی منعقد شده است که علامت استاندارد ایران را به عنوان تأییدیه معتبر کشور خودشان قبول دارند. در این صورت وقتی مهر استاندارد ایران روی کالایی وجود داشت، آن کالا را آزمایش نمی‌کنند و ایران نیز متقابلاً استانداردهای آنها را می‌پذیرد. این تفاهم‌نامه‌ها، تسهیلات گمرکی به وجود می‌آورد و در

بیش از ارقام اعلام شده است. اما از نظر نوع کلی کالا تعداد ۱۴۷ قلم کالا مشمول استاندارد اجباری در امر صادرات است.

○ شناسایی جایگاه مهر استاندارد ایران در خارج از کشور نیاز به زمان دارد. با این حال برخی خریداران خارجی، استاندارد ایران را پذیرفته‌اند و برای محصولات صادراتی، تأیید مؤسسه استاندارد ایران را درخواست می‌کنند.

■ آیا تدوین مقررات استاندارد تشویقی می‌تواند به رشد

صادرات محصولات استاندارد شده کمک کند؟

□ صدرصد، چون تمامی عوامل مؤثر در صادرات در استانداردهای محصول یا استانداردهای مدیریت کیفیت مدنظر قرار می‌گیرد. با رعایت استانداردها، محصولات تولیدی و صادراتی می‌توانند از مزایایی مانند قیمت ارزان‌تر، بهره‌وری بالاتر، بسته‌بندی بهتر، حمل و نقل مطلوب‌تر و تحویل به موقع برخوردار باشند که عواملی هستند که در جذب مشتری مؤثرند و می‌توانند صادرات را افزایش دهند.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران پشتیبان

صرفه جویی وقت مهم است.

■ آیا قوانین و مقررات استاندارد کالاهای صادراتی دائماً

در حال تغییر است؟

□ معمولاً استاندارد کالاهای صادراتی ایران براساس استانداردهای بین‌المللی تدوین می‌شود و استانداردهای بین‌المللی هر پنج سال یک بار بازنگری می‌شود، البته هر بازنگری منجر به تغییر و تجدیدنظر استاندارد نخواهد شد، ولی در صورتی که در استانداردهای بین‌المللی کالاها تغییری حاصل شود، یا تحولاتی در آن به‌وقوع پیوندد، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران نیز فوری آن تغییرات را به استانداردهای ملی منعکس می‌کند.

■ آیا برنامه‌ای در جهت تشویق صادرکنندگان ایرانی به

استاندارد کردن کالاهای صادراتی آنها دارید؟

□ این مؤسسه شاید جزو تنها مؤسساتی باشد که بیش از هر سازمان به برگزاری همایش‌ها و کلاس‌های آموزشی اقدام کرده است

همایش‌های این مؤسسه معمولاً در زمینه ارتقاء کیفیت کالا است. در این کلاس‌ها، نقش استاندارد در صادرات کالا به کرات تشریح شده است. اطلاعات به‌دست آمده از این همایش‌ها با هماهنگی‌هایی که با وزارت بازرگانی، مرکز توسعه صادرات ایران و اداره کل مقررات صادرات و واردات و وزارت بازرگانی می‌شود، به صادرکنندگان منعکس می‌شود و آنان را به رعایت استاندارد تشویق می‌کنیم.

○ از آنجا که تمام عوامل مؤثر در صادرات در تدوین استانداردهای محصول یا استانداردهای مدیریت کیفیت منظور می‌شود، تدوین مقررات استاندارد تشویقی به رشد صادرات محصولات استاندارد کمک می‌کند.

■ چگونه می‌توان استاندارد برخی اقلام میوه و محصولات

کشاورزی را اجباری کرد؟

□ اکثر میوه‌هایی که جنبه صادراتی قوی دارند، مانند صیفی‌ها و میوه‌های مختلف درختی، از استانداردهای اجباری برخوردارند.

در زمینه استاندارد کردن این اقلام به دلیل فسادپذیری سریع آنها حداکثر یک روزه در گمرک از سوی بازرسان

مؤسسه استاندارد آزمایش می‌شوند و گواهی صدور برای آنهایی که کیفیت لازم را دارند، صادر می‌شود.

■ دیده شده است برخی محموله‌های صادراتی به دلیل

عدم رعایت استاندارد از بازارهای خارجی عودت داده شده است. چه سازمانی باید به این امر رسیدگی کند؟

□ کالاهایی که عودت داده می‌شود، معمولاً کالاهایی است که مشمول مقررات استانداردهای اجباری نیست و مؤسسه استاندارد روی آنها نظارتی ندارد.

کالاهای بسیار محدودی نیز توسط مسافران از کشور خارج می‌شود که طبق قانون، مؤسسه استاندارد اجازه کنترل ندارد. در زمینه محموله‌های صادراتی که استاندارد نشده‌اند و برگشت داده می‌شوند، باید گمرک، خروج آنها را کنترل کند.

■ بهتر نیست به کالاهایی رمزینہ (خط نماد) داده شود که

قبلاً استاندارد شده باشند؟

□ در کشورهای پیشرفته، رمزینہ (بارکد) برای هر کالایی که قابل خرید و فروش باشد، به‌کار می‌رود و بدون آن معامله عملی نیست. محدود کردن خط نماد برای کالاها به استاندارد بودن آن، مشکلات عدیده‌ای را فراهم می‌سازد و عملی نیست.

■ تبلیغ استاندارد بودن کالاهای صادراتی ایران چگونه

امکان پذیر است؟

□ روش‌های مختلفی از جمله شرکت در نمایشگاه‌ها و معرفی کالاهای استاندارد شده ایران وجود دارد. این روش تا امروز بسیار موفق بوده است.

تا آنجا که مؤسسه اطلاع دارد، صادرکنندگان و شرکت‌های صادراتی با به‌کارگیری روش‌های بازاریابی نوین، می‌توانند کیفیت محصول خود را به مشتریان معرفی نمایند. صادرکنندگان باید خدمات صادراتی خود را به بازارهای جهانی نشان دهند و از این طریق جلب مشتری نمایند. آرایه کیفیت مطلوب، بهترین راه تبلیغات است. آنها باید کالاهایی را در نمایشگاه‌ها عرضه کنند که استاندارد باشد و کالایی را به بازارهای جهانی عرضه نمایند که در آنها استاندارد رعایت شده باشد.

علاوه بر آن، یک کالا ممکن است از کیفیتی بسیار بالا برخوردار باشد ولی خریدار از آن آگاهی نداشته باشد. این امر باید از طریق تبلیغات در نمایشگاه‌ها، رسانه‌ها و معرفی آنها به شرکت‌های خریدار در کشورهای مختلف صورت گیرد.

■ فعالیت‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

را در زمینه کالاهای صادراتی ذکر فرمایید.

□ فعالیت‌های مؤسسه در زمینه صادرات به چند دسته تقسیم می‌شود:

○ استانداردها معمولاً حداقل ویژگی‌های قابل قبول کالا را بیان می‌کنند. بنابراین میزان استانداردهای اجباری در کشورهای صنعتی کمتر است، زیرا آنها فراتر از حد استاندارد فعالیت می‌کنند، اما در کشورهای روبه‌رشد، استانداردهای اجباری بیشتر می‌باشد.

۱- تدوین استانداردهای کالاهایی که در داخل ساخته و مصرف می‌شود و یا به خارج صادر می‌شود. در این زمینه اکثر کالاهایی که در داخل کشور ساخته می‌شود، برای اینکه قابلیت صادرات داشته باشند، در کمیسیون‌هایی که برای تدوین استاندارد آنها در سطح ملی تشکیل می‌شود، ابعاد صادراتی نیز در نظر گرفته می‌شود. منظور از ابعاد صادراتی این است که آن دسته از مشخصاتی که باید در یک کالا باشد تا آن کالا یا محصول از لحاظ مقررات بین‌المللی، مقررات ایمنی، بهداشتی و مقررات و ویژگی‌های بحرانی که در جامعه اروپا مطرح است، مدنظر قرار می‌گیرند و پس از جلسات متعددی که در برخی مواقع یک سال به طول می‌انجامد، استاندارد آن تدوین می‌شود. پیش‌نویس استاندارد این کالا در کمیسیون فنی تهیه می‌شود و سپس این پیش‌نویس به کمیسیون نهایی می‌رود و در سطح بالاتری تأیید می‌شود. سپس در سطح کمیته ملی که بالاترین کمیته رسمی کشوری در استاندارد است، مورد تأیید قرار می‌گیرد و استاندارد ملی یا رسمی نامیده می‌شود. در تدوین استانداردهای ملی، ابعاد و گرایش‌های صادراتی مدنظر می‌باشد.

۲- فعالیت دیگر مؤسسه، نظارت بر کیفیت محصولاتی است که در کشور ساخته می‌شود. بنابراین ابعاد اجرایی کار استاندارد نیز از فعالیت‌های مؤسسه به‌شمار می‌آید.

هنگامی که مشخصه‌ها و ویژگی‌های یک کالا از نظر صادراتی مدنظر باشد، بدیهی است وقتی در اجرا، نظارت‌های لازم به‌وجود آید، سعی می‌شود راهنمایی‌های ضروری نیز به کارخانجات تولیدکننده ارائه شود تا به ایجاد ویژگی‌هایی کیفی لازم در حد استانداردهای ملی تشویق شوند و پس از آن تأیید نهایی آن کالاها با صدور گواهی‌نامه‌های استاندارد انجام

می‌پذیرد.

اشاره می‌شود عملیات اجرایی از طریق نمونه‌برداری‌های منظم از کارخانه‌ها، اعزام کارشناسان متخصص کنترل کیفیت و متخصصان سیستم‌های کیفیت، آموزش مسؤولان کنترل کیفیت کارخانه‌ها در مؤسسه و ایجاد آزمایشگاه‌های لازم در داخل کارخانه‌ها با راهنمایی مؤسسه، صورت می‌گیرد. در نتیجه به‌خوبی می‌توان گفت کالاهایی که پروانه کاربرد علامت استاندارد برای آنها صادر شده است، نسبت به کالاهای فاقد علامت استاندارد، به‌مراتب موقعیت و شانس بهتری برای صادرات دارند.

۳- ممکن است کالاهایی با کیفیت نامطلوب تولید شوند و توسط صادرکنندگان کم‌تجربه و فرصت‌طلب صادر شوند و آنها بخواهند از ناآگاهی برخی خریداران خارجی استفاده کنند و هر کالایی را صادر نمایند. این امر به وجهه صادرات کشور لطمه می‌زند و تمامی زحماتی که تجار خبره و واقعی صادرات در طول سال‌ها کشیده‌اند تا آبروی کالای ایرانی را حفظ کنند، پایمال می‌کند.

برای پیشگیری از این موضوع مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی روی برخی کالاهای صادراتی حساس، نظارت کامل دارد. این نوع کالاهای حساس مشمول استاندارد اجباری می‌شوند و گذرشان از گمرکات کشور منوط به تأیید مؤسسه استاندارد است. وقتی صادرکننده محموله صادراتی را به مؤسسه استاندارد اظهار می‌نماید، کارشناسان مؤسسه نمونه‌برداری و سپس آزمایش‌های لازم را انجام می‌دهند و با مقایسه استانداردهای ذیربط، در صورت تأیید، گواهی‌نامه صادراتی برای محموله برای مدت مشخص صادر می‌کنند. لذا بدینوسیله از صدور کالاهای غیراستاندارد جلوگیری می‌شود تا شهرت ملی کشور در بازارهای جهانی حفظ شود و از برخی سوء استفاده‌ها که در درازمدت به صادرات لطمه می‌زند، جلوگیری شود.

○ کالاهایی که از بازارهای خارجی عودت داده می‌شوند، معمولاً مشمول استاندارد اجباری نبوده‌اند و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران بر آنها نظارتی ندارد.

■ مجموعه فعالیت معاونت تدوین استاندارد و کنترل

آزمایشگاه در استان و شهرهای بزرگ وجود دارد. این آزمایشگاه‌ها مجهز می‌باشند و فرآورده‌ها و کالاهای متعددی را می‌توانند آزمایش کنند. به کمک این آزمایشگاه‌ها، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران نه تنها بر تولیدات داخلی نظارت دارد، بلکه در مبادی ورودی و خروجی کشور کالاهای صادراتی را بدون نیاز به آزمایشگاه‌های مرکز در اسرع وقت آزمایش می‌کند و گواهی استاندارد برای صدور کالا صادر می‌نماید.

■ طرح‌های توسعه تجهیزات آزمایشگاهی مؤسسه استاندارد در برنامه دوم چگونه است؟

□ طرح‌های مؤسسه در دو بعد است: ۱- در بعد کلی تمامی آزمایشگاه‌ها به ویژه در مناطق غیرمرکز باید تجهیز شوند. اما تجهیز آزمایشگاه‌های مستقر در اداراتی که در مبادی ورودی و خروجی کشور فعالیت دارند، مهم است. این امر برای از بین بردن تمرکز در کارهای آزمایشگاهی است.

در این رهگذر بر اجرای طرح‌های عمرانی و مجهز کردن آزمایشگاه‌های بندرعباس، کرمان، رفسنجان، بوشهر، آذربایجان و مشهد تأکید شده است.

■ آیا مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران طرح‌هایی در جهت تجهیز و توسعه نیروی انسانی متخصص و وسایل آزمایشگاهی دارد؟

□ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران دولتی است. با توجه به تأکید خاصی که دولت بر صادرات غیرنفتی دارد، بدیهی است که نیاز به کنترل، نظارت و آزمایش هر سال افزایش می‌یابد. ولی متأسفانه بودجه این مؤسسه پاسخگویی تمامی نیازهای موجود نیست. با وجود آنکه مؤسسه استاندارد درآمدزا می‌باشد، ولی این درآمدها به خزانه واریز می‌شود و مشکل مالی باعث شده است طرح‌های تجهیز و توسعه با سرعت لازمی که صادرکنندگان انتظار دارند، پیش نرود.

○ معاونت تدوین استاندارد و کنترل کیفیت مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران نظارت بر تولید بیش از ۵۰۰۰ کارخانه تحت پوشش استانداردهای اجباری و مسؤولیت استانداردهای بین‌المللی سیستم‌های تضمین کیفیت (ایزو ۹۰۰۰) را به عهده دارد.

کیفیت مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران را تشریح فرمایید.

□ این مجموعه بطورکلی تدوین استانداردهای ملی، نظارت بر اجرای استانداردهای ملی در بعد داخلی، صادراتی و وارداتی را انجام می‌دهد. این معاونت بر تولید بیش از ۵۰۰۰ کارخانه تحت پوشش استانداردهای اجباری نظارت دارد. ضمناً این معاونت بر فعالیت شرکت‌هایی که داوطلبانه استانداردهای تشویقی دریافت کرده‌اند، به طور مستمر نظارت دارد.

○ اگر مؤسسه بین‌المللی استاندارد در بازننگری در مقررات استاندارد کالاها، تغییراتی به وجود آورد، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، آن تغییرات را در استانداردهای ملی اعمال می‌کند.

همچنین مسؤولیت استانداردهای بین‌المللی و سیستم‌های مدیریت تضمین کیفیت که منجر به صدور گواهینامه‌های بین‌المللی ایزو ۹۰۰۰ می‌شود را دارد.

■ همکاری مؤسسه استاندارد و گمرکات کشور به چه صورت است؟

□ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران با گمرکات کشور به هیچ وجه مشکلی ندارد.

قانون الحاقی به قوانین مؤسسه استاندارد در بهمن ماه سال ۱۳۷۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و طی آن تمامی آزمایشگاه‌هایی که در دست گمرکات کشور بود، به مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران واگذار شد.

هم‌اکنون تمام امور آزمایشگاهی گمرکات در زمینه واردات و صادرات کالا توسط مؤسسه انجام می‌گیرد و همکاری مطلوبی بین دو ارگان حکمفرما است.

■ تجهیزات آزمایشگاه‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران برای استاندارد کردن کالاهای صادراتی در سطح کشور چگونه است؟

□ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به همراه ۲۳ اداره کل در ۲۳ استان کشور و اداراتی که در برخی شهرهای مهم دارد، بزرگترین مجموعه آزمایشگاهی کشور را در دست دارند.

هم‌اکنون حدود ۶۰ آزمایشگاه در مرکز کرج و ۷۰

کشورهای صنعتی و توسعه یافته دارد و رقبایی که در بازارهای جهانی برای برخی کالاهای ایران به ویژه کالاهای سنتی وجود دارد، محموله ای برای کشوری که ویژگی های سطح پایین تری را بخواند صادر شده است، ولی از آن کشور به یک کشور اروپایی که مشخصات بالاتری را انتظار دارد، صادر شود و این اشکالات به کالایی که نام ایران روی آن است، لطمه وارد کند.

اگر ویژگی های مورد انتظار مشتری مغایر با ویژگی های استاندارد ایران باشد، حتماً روی برچسب هایی که روی بسته بندی های صادراتی الصاق می شود، ذکر می شود تا خریداران آن را مورد سوء استفاده قرار ندهند و یا به عنوان کالاهای استاندارد شده به مشتری دیگر فروخته نشود. اگر یک کالا برای مصرف خاصی است، مؤسسه استاندارد آن را مشخص می کند. به طور مثال خرمای ایران مصرف دامی، خوراک انسان و صنعتی دارد و از درجات مختلفی برخوردار هستند، اگر واردکننده ای بخواهد به مرغوبیت خرمای ایران لطمه وارد کند، ممکن است خرمای صنعتی را به مصرف خوراک انسان برساند که مؤسسه روی بسته های صادراتی با علامت های خاص حتی المقدور موضوع را مشخص می کند.

■ چه توصیه ای به صادرکنندگان در زمینه رعایت استاندارد دارید؟

□ به صادرکنندگان توصیه می شود آینده نگر و دوراندیش باشند و اهداف درازمدت خود و کشورشان را مدنظر قرار دهند. این عده باید بدانند اگر ممکن است کالاهایی با کیفیت متوسط را برای یک یا دو بار بتوانند صادر کنند، ولی برای ساختن آینده بهتری در امر صادرات باید در حد متعالی بیندیشند و سعی کنند استانداردهای ملی و بین المللی را در حد عالی به کار ببندند.

صادرکنندگان باید بسته بندی های لازم را انجام دهند و در تحویل به موقع محصول به خریدار خارجی کوشش نمایند و همیشه انتخاب اصلح در کالاهای صادراتی خود داشته باشند. مجموعه این عوامل باعث می شود آینده خودشان و آینده صادرات کشور تضمین شود.

البته در سال های اخیر بودجه مؤسسه چندین برابر شده است، ولی هنوز تکافوی نیازهای مؤسسه را نمی دهد.

○ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران وظیفه تدوین استانداردهای کالا برای تولیدات داخلی و کالاهای صادراتی و نظارت بر استاندارد بودن کالاهای صادراتی و وارداتی را برعهده دارد.

■ آیا این تجربه را دارید که یک خریدار خارجی نوعی از استاندارد را روی کالایی طلب کند که نتیجه آن ضربه زدن به کالاهای ایرانی در بازارهای خارجی است؟

□ وجود این موضوع را نفی نمی کنم. البته در این مورد که به صورت مستمر چنین امری وجود داشته باشد، مدرکی در دست نیست و چیزی مشاهده نشده است، ولی در مواقعی خریدار با مشخصات و ویژگی های خاص خود کالایی را طلب می کند، مؤسسه استاندارد نیز پس از آنکه نظرات مشتری را دریافت می کند، براساس خواست مشتری کالا را آزمایش می کند و اجازه صدور می دهد، اما پس از اینکه کالا به دست مشتری می رسد و وی چه عملی انجام می دهد و آیا واقعاً کالا به مصرف خاصی که باید برسد، می رسد یا نه، طریقه پیگیری آن برای مؤسسه میسر نیست.

بعید نیست با دشمنانی که جمهوری اسلامی ایران در